

О.Масол, Л.Прищета, О.Савченко, О.Сухомлинська, В.Тищенко, О.Хорошковська та ін, які одночасно стали розробниками державних стандартів початкової загальної освіти. Демократичні процеси торкнулися проблеми варіативності освіти, пошуку та впровадження нових технологій навчання та виховання, створення альтернативних навчальних закладів, серед яких авторські школи, навчально-виховні комплекси.

Висновки... Таким чином, під «системними освітніми трансформаціями», які мали місце в розвитку початкової школи на Закарпатті, ми розуміємо перетворення в освіті, зумовлені суспільно-політичними (політика та ідеологія держави, дотримання прав і свобод націй, громад, особистості), соціально-економічними (соціальна політика, рівень економічного розвитку, демографічний стан) та культурологічними чинниками (рівень розвитку культури, освіти, громадські організації), що ведуть до послідовної зміни цілей, структури, змісту, організації освітньої діяльності.

Література

1. Волкова В.Н. Теория систем: Учебное пособие / В.Н.Волкова.– М. : Высш. шк., 2006. – 511 с.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С.Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
3. Євтодюк А.В. Синергетичні засади моделювання освітніх систем: Автореф. дисерт. на здобуття наук. ст. канд. філософ. наук / А.В.Євтодюк. –К. : 2002. – 21с.
4. Кремень В.Г. Освіта і наука України: шляхи модернізації (Факти, роздуми, перспективи) / В.Г.Кремень. – К. : Грамота, 2003. – 216 с.
5. Михальченко Н.И. Украинское общество: трансформация, модернизация или лимитроф Европы / Н.Михальченко; НАН Украины. Ин-т социологии, АПН Украины. Ин-т высшей школы. – К. : Институт социологии НАНУ, 2001. – 440 с.
6. Садовский В.Н.Основания общей теории систем: Логико-методологический анализ / В.Н.Садовский. – М. : Изд-во «НАУКА», 1974. – 280 с.
7. Сухомлинська О.В. Историко-педагогичний процес: нові підходи до загальних проблем / О.В.Сухомлинська –К. : «А.П.Н.», 2003 – 68 с.

Анотація

У статті розглядаються питання періодизації розвитку початкової школи на Закарпатті в контексті системних трансформацій, які мали місце в соціально-економічному, політичному та культурному житті краю й впливали на розвиток початкової освіти.

Аннотация

В статье рассматриваются вопросы периодизации развития начальной школы в Закарпатье в контексте системных трансформаций, которые имели место в социально-экономической, политической и культурной жизни и их влияние на развитие начального образования.

Summary

In the article examined the questions division into periods development of primary school in Transcarpathia in the context of systemic transformations, that have taken place in the socio-economic, political and cultural life and their influence on the development of primary education.

Ключові слова: початкова школа, система, трансформація, системні освітні трансформації, Закарпаття.

Ключевые слова: начальная школа, система, трансформація, системне образовательные трансформации, Закарпатье.

Key words: elementary school, system, transformatsiya, systemic education transformation, Transcarpathia.

Подано до редакції 13.10.13.

УДК 37.0: 372.48 (477. 87)

© 2013

Шикітка Г.М.

ПРОЯВИ ТВОРЧОСТІ ПЕДАГОГІВ ЗАКАРПАТТЯ У РОБОТІ ЇХ ФАХОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ (1920-1940 рр.)

Постановка проблеми у загальному вигляді... На сучасному етапі вивчення історії педагогіки та педагогічної думки важливою умовою є вдале використання досвіду роботи педагогів та їх фахових організацій. Саме в середовищі педагогічних товариств яскраво проявляються творчі потуги учительського загалу – професійні навчально-методичні та виховні освітньо-просвітницькі. Така діяльність педагогів як на теренах України, так і в окремих регіонах є досить відомою. Зокрема, у Закарпатті вона має давні історичні традиції. Розвиток освіти і культури в цьому регіоні тісно пов'язаний зі складними політичними, економічними та соціальними умовами перебування його населення під чужоземними культурними та виховними впливами. Найбільше вони відбивалися на реаліях мовно-культурного та духовного життя місцевих жителів. У Карпатах очевидним і відчутним був процес злиття різних культурних, політичних та релігійних ментальностей. Така ситуація до 1920-х рр. в значно ускладнювала педагогам виконання своїх професійних обов'язків.

Таким чином, творчий потенціал учительства отримав об'єктивні передумови для своєї реалізації тільки в період входження Закарпаття (Підкарпатська Русь) до складу демократичної Чехословацької Республіки. З цього

часу ефективність творчої діяльності педагогів у напрямку забезпечення освітньо-виховних інтересів закарпатців почала зростати.

Закарпаття 1920-1930-х рр. – це історія політичного та національно-культурного плюралізму. Учителі отримали можливість проявити свої фахово-професійні здібності не тільки в навчальних закладах, а й у чисельних громадських організаціях. Тогочасне Закарпаття в освітньо-виховному просторі представляли такі педагогічні товариства як “Комитет школьної допомоги” (1919), “Учительське товариство Подкарпатської Русі” (1920), “Школьная помощь” (1920), “Крайовий Союз Учителів ремісничих шкіл у Підкарпатській Русі”, “Педагогічне товариство Підкарпатської Русі” (1924), “Товариство учительства горожанських шкіл Подкарпатської Русі” (1924), “Товариство учителів Греко-католицької єпархії Мукачівської” (1926), “Товариство учительок домашніх наук в Підкарпатській Русі” (1927), “Народовецьке учительське товариство” (1929), “Учительська Громада” (1930) та ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв’язання даної проблеми...

Українській історії відомі переконливі факти конструктивної участі громадських організацій у розвитку національної школи й освіти – широкомасштабна діяльність наддніпрянських “Громад”, галицьких і закарпатських “Просвіт”, інших просвітницьких товариств, які в умовах іноземного підпорядкування українських територій сприяли утвердженню загальнокультурних ідей, пробуджували національну свідомість, закладали основи рідномовної освіти, прагнули підвищити рівень освіченості, культури й загального добробуту українського народу. Цей феномен просвітницької діяльності громадських організацій висвітлено в ґрунтовних історико-педагогічних дослідженнях Л.Березівської про освітньо-виховну діяльність київських просвітницьких товариств у другій половині XIX – початок XX століття [1], Г.Білавич про українське педагогічне товариство “Рідна школа” і розвиток національного шкільництва у Галичині у 1881-1939 рр. [2], Н.Побірченко про педагогічну і просвітницьку діяльність українських “Громад” у контексті суспільного руху Наддніпрянської України у другій половині XIX – початку XX століття та ін. [15].

Про творчі можливості учителів, які одночасно працювали в крайових педагогічних товариствах Закарпаття знаходимо інформацію в працях О.Яцини, яка досліджувала педагогічну й культурно-освітню діяльність товариства “Просвіта” на Закарпатті у 1920-1939 рр. [16], П.Р.Магочія, котрий аналізував роль учительства у процесі формування національної свідомості в Закарпатті [13], а також у колективному доробку В.Химинця, М.Талапканича, П.Стрічка, Б.Качура, де дається висока оцінка діяльності педагогічних товариств (1919-1944 рр.) [14].

Формулювання цілей статті... Метою даної статті є окреслення основних проявів творчості педагогів крізь призму їх активності у лавах педагогічних товариств Закарпаття впродовж 1920-1940-х рр.

Виклад основного матеріалу дослідження... Отже, за вітчизняною традицією, професія учителя вважалася однією із найшанобливіших. До учителя ставилися як до навчителя – того, хто вміє навчати, давати мудрі поради, виховувати тощо. Його поважали всюди і завжди, шанобливо відносилися на рівні зі священнослужителями. Історія довела, що учительська професія відноситься до вічних: як би не змінювався світ, які б новітні технології не з’являлися – роль педагога та його головне призначення залишаються незмінними. Діяльність педагога тільки корегувалася відповідно до вимог історико-культурних обставин, національної та релігійної палітри регіону тощо. А рівень його кваліфікації визначався всебічною професійною підготовкою та підтриманням високого соціального статусу.

Переважно в Закарпатті учителями ставали через сімейні традиції (учительські династії) та престижність професії. Ці два мотиви були ключовими під час вибору професійного майбутнього. Трохи менше на вибір впливали рекомендації учителів чи батьків, а ще менше – матеріальні блага. Так звані «Будителі», О.Духнович, А.Добрянський, І.Сільвай, М.Лучкай та інші, теж пройшли добрий педагогічний вишкіл, працювали на благо освіти й виховання місцевих жителів, за що їхні діяння шанують з покоління в покоління. На зламі XIX – XX століть регіон переживав своєрідний культурно-освітній ренесанс, що також позначилося на зростанні авторитету вчителів та розширенні масштабів їхньої професійної діяльності. Учителі постали в авангарді культурно-національного просвітництва й прагматично підійшли до формування цілісної системи освіти і виховання в краї. Особливий акцент було зроблено на важливість належного вишколу молоді та її національно-патріотичного виховання.

Беручи до уваги зміст безпосередньо педагогічної діяльності тогочасного учителя, варто розуміти, що позанавчальна робота у школах та гімназіях учителя вписувалася у формат громадсько-просвітницької роботи. На повну силу її учитель мав можливість розвивати в середовищі педагогічних громадських організацій, які особливого поширення набули в першій половині XX століття. Хоча, варто наголосити, що це умовне позначення різновиду діяльності педагога, оскільки в роботі педагогічних товариств учитель фактично продовжував виконувати своє головне призначення і гуманістичну місію. Завдяки участі педагогів у роботі фахових товариств ними виконувалася ще одна важлива місія – передача суспільного досвіду, адаптація свідомості молоді до суспільних реалій та сприяння соціальному прогресові загалом. Ефективність цієї діяльності крилася в підготовці молоді до активного суспільного життя.

Основою діяльності учителя у фахових товариствах була інтегруюча робота педагогічного загалу з метою використання загальнолюдського досвіду для поширення освітньо-виховних, морально-духовних та інших цінностей, які формували зрілу особистість і громадянина. Саме педагоги намагалися створити необхідні умови для всебічного гармонійного розвитку індивіда й розвинути його інтелектуальний і творчий потенціал. Разом з тим, учителі виконували поряд з навчальною, розвивальною та виховною функціями ще організаторську, захисну та інформативну. Саме останні три й вписуються у формат прояву творчості учителя в діяльності педагогічних товариств.

Організаторська функція творчості учителя полягала у необхідності організації не тільки навчально-виховного процесу як такого, але й підготовки та лобювання педагогічними товариствами перед органами державної влади й місцевого самоврядування цілого спектру професійних організаційних послуг, у тому числі тісно співпрацюючи з державними інституціями.

Захисну функцію учитель реалізовував унаслідок збереження загальнолюдських і національно-культурних цінностей, виступаючи в ролі хранителя, оберігаючи гуманістичну складову освітньої системи. Члени громадських організацій виступали захисниками здобутків освітньої сфери, проводили різноманітні акції, свята, фестивалі тощо. Одночасно учителі були й сценаристами та ведучими названих чисельних акцій, брали участь у роботі хорохив та духових колективів.

Інформативна функція учителя полягала у поширенні педагогічних знань серед батьків та працівників різних структур, куди працевлаштовувалася молодь. Інформативність була ключовою основою педагогізації кадрового потенціалу в Закарпатті, у тому числі через друковані засоби масової інформації. І цю функцію могли виконувати виключно учителі.

Увага до професії учителя й взагалі до навчально-виховного процесу не була випадковою. Адже місцеве населення було малоосвіченим і потребувало якісного й ефективного підходу до розвитку освітньої галузі. Відтак, десятки педагогічних товариств, які діяли в Закарпатті впродовж першої половини ХХ століття, були покликані згуртувати педагогічний загал для реалізації всіх вищевказаних функцій.

Таким чином, творчість учителя самопроявлялася в діяльності педагогічних товариств Закарпаття в першій половині ХХ століття була знаковою. На підтвердження цієї тези наведемо такі судження. Перш за все, учительство складало найбільшу масу членів педагогічних товариств, що було цілком логічно. Відомий закарпатський педагог, письменник і просвітник Олександр Маркуш у 1923 році говорив на одному із зібрань окружного Учительського товариства в Тересві, що “Аж учительство свои обязанности не исполнит Учительское товарищество существовать не може” [7, арк. 1]. Інший педагог та організатор фахових товариств у Тячеві Віктор Курах у 1931 році наголошував, що “народный учитель має бути дійсно народным и не має одчужатися од народа...” [8, арк. 12].

Практичну роль учительства педагогічні товариства реалізовували цілеспрямовано. Зокрема, вони формували зі складу вчителів різні фахові комісії. Для прикладу можна навести створення комісії з визначення мови викладання в школах [12, арк. 76], бібліотечної, редакційної, просвітницької та інших комісій [5, арк. 2].

Завдяки ентузіазму учителів при школах та гімназіях створювалися первинні осередки педагогічних товариств з відповідними структурними розгалуженнями, які надавали дієву допомогу педагогам у всіх питаннях (від виконання професійних обов'язків до побутових і дозвільних проблем). Головні й найгостріші проблеми розвитку шкільництва й соціального становища фахівців учителі розглядали на чисельних конгресах, з'їздах, зібраннях тощо [11, арк. 2]. Педагогічні товариства також постійно ставали ініціаторами курсової перепідготовки фахівців [3, арк. 1].

Учителі-практики за допомогою громадських організацій укладали й видавали підручники, газети, журнали та іншу необхідну для навчальних закладів літературу, піднімали питання про будівництво шкіл і гімназій, їхнє облаштування, формування й поповнення бібліотечних фондів, підтримання хат-читалень тощо. Значну методичну роботу зробили учителі, публікуючи чисельні статті на актуальні теми освіти і виховання у фаховій педагогічній пресі [9, арк. 18; 10, арк. 3].

Крім цього, учителі здійснювали важливу координаційну роботу між фаховими та іншими громадськими організаціями, зокрема просвітницькими (“Просвіта”, Общество ім. О.Духновича), держустановами й навіть політичними партіями [4, арк. 2; 6, арк. 3]. Деякі товариства входили до об'єднання різних культурно-просвітніх організацій краю, зокрема такого як “Подкарпаторуський Народопросветительний Союз” (ПНС) [6, арк. 1 – 4].

Педагогічні товариства були наймасовішими серед усіх фахових громадських організацій у Закарпатті досліджуваного періоду, а їхня діяльність носила переважно конструктивний характер. Найбільш відомими з вище названих були “Учительське товариство Подкарпатской Руси” (1920), “Школьная помощь” (1920), “Педагогічне товариство Підкарпатської Русі” (1924), “Шкільна Матка Русинів Чехословацької Республіки” (1926), “Народовецьке учительське товариство” (1929) та “Учительська Громада” (1930).

У лавах цих організацій перебували кращі представники творчої інтелігенції, справжні інтелектуали, знавці педагогічної справи (А.Волошин, О.Полянський, Ф.Агій, О.Маркуш, І.Панькевич, П.Федор, П.Сова, В.Шпеник та

ін.). Серед найвідоміших педагогів досліджуваного часу був Августин Волошин, який відіграв значну роль у створенні й діяльності педагогічних товариств Закарпаття, а саме “Педагогічного Товариства Підкарпатської Русі”, “Шкільної Матки Русинів Чехословацької Республіки”, “Учительської Громади”.

Укладаючи його портрет як освітньо-культурного діяча, варто говорити, що він стояв у джерел багатьох громадсько-політичних і культурно-освітніх, господарських організацій, був відомим ученим, педагогом, журналістом, громадським, політичним і церковно-релігійним діячем. Його творчий потенціал є багатограним. Чимало його він використав для вивчення молодого покоління. Все життя він присвятив педагогічній ниві, викладаючи спочатку в Ужгородській учительській семінарії, де одночасно був директором, а згодом – професором і ректором Українського Вільного Університету у Празі. Він є автором десятків шкільних підручників з педагогіки, психології, логіки, дидактики, методики, релігії, дитячих букварів і читанок.

Саме на його прикладі можна класифікувати напрямки творчого спрямування учителя. Це, зокрема:

- а) педагогічна діяльність (проведення уроків у школах, читання лекцій у гімназіях та семінаріях);
- б) організація курсів підвищення педагогічної кваліфікації (курсове покращення освітньої майстерності молодих педагогів);
- в) видавнича діяльність (написання й публікація авторських статей та підручників освітньо-виховного й науково-методичного спрямування);
- г) організація та проведення різнопланових заходів (святкові вечори, театральні й музичні вистави, академії та виставки, співбесіди для молоді тощо);
- д) створення й регулярне поповнення бібліотечних фондів (закупівля й поширення книжної продукції, формування бібліотек у читальнях, школах, клубах);
- е) меценатство (фінансово-матеріальна допомога сиротинцям і навчальним закладам, дітям, які її потребують тощо).

Отже, прояви творчості учителя в діяльності педагогічних товариств Закарпаття були багатограними. Здійснюючи різнопланову роботу, педагоги цілеспрямовано досягали своєї благородної мети – соціалізації молоді, людини, громадянина, патріота рідної землі на основі їх всебічного окультурення, навчання й виховання. Відстоюючи принципи педагогічні ідеали закарпатське вчительство гідно підтримувало свій професійний імідж.

Варто зазначити, що творчі насаги учителів неабияк сприяли більш якісному підходу до освітньо-виховного процесу. Разом з тим, учителі – члени педагогічних товариств здійснювали значні меценатські дії для будівництва та підтримки у належному стані шкіл та інтернатів, а також забезпечення їх необхідним навчальним інвентарем і бібліотечним фондом. Однак, в умовах державного контролю за освітньо-виховним простором, будь-які прояви ініціатив місцевих педагогічних кадрів наштовхувалися на протидію владних установ, чиновники яких намагалися не допустити проявів самостійності в їх діяч. Адже поставлені учителями завдання потребували не тільки фінансової підтримки, а й дозволу з боку державних органів влади. У цьому контексті бодай незначне відхилення в діяльності учительського загалу від державної ідеології у відповідній сфері каралося обмеженням діяльності та закриттям товариства.

Висновки... Отже, внаслідок проведеного дослідження можемо говорити про еволюцію проблеми прояву творчості учителя у діяльності фахових педагогічних товариств Закарпаття впродовж 1920-1940 рр. Узагальнено можна аналізувати різноманітні прояви творчої самореалізації педагога на практиці, а також шляхи і засоби його професійного зростання крізь діяльність організаційних засад педагогічних товариств на Закарпатті.

Перебуваючи в надскладних суспільно-політичних обставинах централізаторської політики пануючих націй, закарпатські педагоги усе ж невідкладно актуалізували питання підвищення якості освітньо-виховних послуг для місцевого населення, а освічені їх представники глибоко розуміли важливість розбудови культурно-освітньої системи цінностей завдяки різноманітному творчому підходу.

Врешті, творчість учителя проявилася переважно за умов розбудови громадянського суспільства в Чехословацькій Республіці, до складу якої ввійшло Закарпаття у 1919 році на добровільних засадах. І прогрес у цьому напрямку був відчутним, а культурно-просвітницька діяльність крайових педагогічних товариств перейшла на новий високий рівень забезпечення місцевих жителів якісними освітніми послугами та іншими видами організації цього процесу.

Література

1. Березівська Л. Освітньо-виховна діяльність київських просвітницьких товариств (друга половина XIX – поч. XX ст.) / Л.Березівська. – К. : Молодь, 1999. – 191 с.
2. Білавич Г. Українське педагогічне товариство “Рідна школа”. [Текст] : (Засновано у Львові у 1881р.) / Г.Білавич // Початкова школа. – 1994. – № 1. – С.54-56.
3. Державний архів Закарпатської області (ДАЗО), Фонд 28 “Реферат просвещения Подкарпатской Руси, г. Ужгород”, Опис 7, Справа 74 “Переписка с представительством Учительского товарищества Подкарпатской Руси об организации и деятельности курсов повышения квалификации учителей. 1922”. – Арк. 1 “Вакаційні курси для учительства народних школ. Ужгород, 30 мая, 1922”.

4. Там само. – Справа 202 “Листування з діячами товариств ім. Духновича, “Загальношкільна поміч” і інше про діяльність цих товариств. 13 лютого 1928 р. – 15 лютого 1929 р. ”. – Арк. 2 – 3 “Лист Общества “Школьная помощь” в Ужгороде культурно-просветительному обществу им. Духновича в Ужгороде”.
5. Там само. – Справа 305 “Доклад о деятельности и положении Подкарпатского Народопроеветительного Союза в Ужгороде на заседании правления от 9 июня 1929 года”. – Арк. 1 – 3 “Письмо Почтенному Школьному отделу Земского уряда для Подкарпатской Руси в Ужгороде с протоколом заседания Президиума ПНС от 9 июня 1929 года и докладом о состоянии деятельности Союза”.
6. Там само. – Фонд 50 “Правление русского культурно-просветительного общества им. А. Духновича, г. Ужгород”, Опис 2, Справа 28 “Протокол экстренного заседания правления краевого Народопроеветительного Союза от 9 июня 1929 г.”. – Арк. 1 – 4.
7. Там само. – Фонд 83 “Тячівський шкільний інспекторат, м. Тячево”, Опис 5, Справа 3 “Протоколи зборів Округного учительського товариства Тячівського округу. 25 травня 1923 р. – 15 серпня 1937 р.”. – Арк. 1 – 2 “Протокол собрания округного учительського Товариства подержаного в Тересві 25-го мая 1923”.
8. Там само. – Арк. 12 – 13 “Протокол написаний 29. III. 1931 р. в Тячові на окружном собрании Тячевського кружка Народоветецького учительського товариства Подкарпатской Руси”.
9. Там само. – Фонд 1039 “Учительское товарищество Подкарпатской Руси, г. Ужгород”, Опис 1, Справа 2 “Переписка с редакцией “Народной школы” о подписке на журнал. 25. VIII. 1936 – 8. VI. 1937”. – Арк. 18 “Лист Президиума УТПР в Мукачеві № 97 / 1937 про виділення субсидій для журналу “Народная школа””.
10. Там само. – Справа 3 “Прошение краевому комитету субсидии на издание журнала “Народная школа”. 10. III. 1937 – 10. X. 1938”. – Арк. 3 “Лист № 23 – 1938 / 39 від 10 октября 1938 про субсидію на издание журналу “Народная школа””.
11. Там само. – Фонд 1040 “Товариство “Шкільна Матка Русинів» Чехословацької республіки, м. Ужгород”, Опис 1, Справа 1 “Протоколи зборів і засідань товариства” (16 серпня 1926 р. – 15 жовтня 1933 р.). – Арк. 2 “Протокол написаний 16 августа 1926 в Ужгороде на Учредительном собрании “Школьной Матки Русинов ЧСР”.
12. Там само. – Справа 6 “Статути товариства й листування з Крайовою управою і поліційною дирекцією про затвердження статутів» (19 серпня 1926 р. – 21 січня 1936 р.). – Арк. 76 – 81 “Статути Товариства “Шкільна Матка Русинів Чехословацької Республіки” від 15.X.1933 р.”.
13. Магочі П.Р. Формування національної самосвідомості : Підкарпатська Русь (1848 – 1948) / Павло Роберт Магочі. – Ужгород, 1994. – 296 с.
14. Освіта Закарпаття : монографія /В.В.Химинець, П.П.Стрічак, Б.М.Качур, М.І.Талапканич. – Ужгород : Карпати, 2009. – 464с.
15. Побірченко Н.С. Педагогічна і просвітницька діяльність українських Громад у другій половині XIX – на початку XX століття (у двох книгах). – Книга I: Київська громада / Н.С.Побірченко. – К. : Науковий світ, 2000. – 307 с.; Побірченко Н.С. Педагогічна і просвітницька діяльність українських Громад у другій половині XIX – на початку XX століття (у двох книгах). – Книга II: Громади Наддніпрянської України / Н.С.Побірченко. – К. : Науковий світ, 2000. – 185 с.
16. Яцина О.Ф. Педагогічна й культурно-освітня діяльність товариства “Просвіта” на Закарпатті (1920 – 1939 рр.): дис... канд. пед. наук : 13.00.01 / Яцина Олена Федорівна. – Ужгород. нац. ун-т. – Ужгород, 2009. – 279 с.

Анотація

У статті розглядається проблема прояву творчості учителя у діяльності фахових педагогічних товариств Закарпаття впродовж 1920 – 1940 років. Узагальнено аналізуються різноманітні прояви творчої самореалізації педагога на практиці, шляхи і засоби його професійного зростання.

Аннотация

В статье рассматривается проблема проявления творчества учителя в деятельности профессиональных педагогических организаций Закарпаття в 1920 – 1940 годах. Обобщенно анализируются разные проявления творческой самореализации педагога на практике, пути и способы его профессионального роста.

Summary

The paper addresses the problem of teacher's manifestation of creativity in the activity of professional educational communities in Transcarpathian region during 1920 - 1940 years. The research paper offers a generalized analysis of teacher's creative self-expression in practice in various manifestations, ways and means for teacher's professional growth.

Ключові слова: творчість педагога, професійне зростання учителя, педагогічні товариства, статутна діяльність, самореалізація, Закарпаття.

Ключевые слова: творчество педагога, профессиональный рост, педагогические организации, уставная деятельность, самореализация, Закарпатье.

Key words: teacher's creativity, teacher's professional development, educational communities, authorized activity, self-realization, Transcarpathian region.

Подано до редакції 16.10.13.

Рекомендовано до друку докт.пед.наук, проф.Старостю В.І.